

Apus de Soare de Barbu Stefanescu Delavrancea

Contextul literar

Barbu Stefanescu Delavrancea a contribuit prin opera sa la dezvoltarea nuvelisticii si dramaturgiei romanesti. Proza (Sultanica, Trubadurul, Parazitii, Hagi-Tudose) are ca teme lumea satului, avaritia, diformitatile biologice, observate realist si analizate nuanat psihologic. Piesele de teatru evoca, intr-o maniera pur romantica, momente semnificative din istoria Moldovei.

-Tema. Titlu. Elemente de structura si compozitie.-

Apus de soare face parte dintr-o trilogie dramatica de inspiratie istorica, alaturi de piesele Viforul (1909) si Luceafarul (1910). Pentru evocarea artistica a trecutului, Delavrancea a cercetat minutios izvoare istorice importante cum ar fi Letopisetul Tarii Moldovei de Grigore Ureche, Istoria lui Stefan cel Mare a lui Nicolae Iorga si altele.

Trilogia lui Delavrancea s-a dorit a fi nu numai o fresca istorica, ci si o exprimare a crezului politic national al autorului insusi.

Titlurile metaforice ale celor trei piese corespund viziunii romantice a autorului in care-si va prezenta eroii exceptionali. Actiunea dramei Apus de soare ilustreaza sfarsitul unei domnii (1503-1504) si a unui domnitor, care a inteles in chip superior menirea carmutorului de tara, contopindu-si viata proprie cu "viata tarii": "Cum vru Moldova asa vrusei si eu", executandu-si consecvent puterea in acest sens. Delavrancea nu alege intamplator acest moment pentru prima parte a trilogiei sale: Stefan cel Mare a zidit o tara, a dus-o la un echilibru moral si civic. Principiul de judecata al domnitorului era: "razboi impotriva oricarui dusman si dreptate fata de oricine... de neamurile tale...de tine chiar" - lucru foarte bine apreciat de popor. Moartea domnitorului a insemnat pentru dramaturg punctul motrice al unei autentice drame istorice.

Aflat pe patul de moarte, Stefan - voievod doreste sa asigure viitorul Moldovei prin inscaunarea fiului sau Bogdan, inainte ca boierii necredinciosi sa poata intreprinde ceva. Primul act, care reprezinta si expozitiunea, familiarizeaza cititorul cu timpul, locul, personajele si atmosfera cetatii de scaun a Moldovei.

Intriga, motivul desfasurarii actiunii, apare in actul al doilea prin descoperirea de catre Oana (fiica domnitorului) a complotului, "urzelilor" paharnicului Ulea, stolnicului Dragan si jitnicerului Stavar. Actul al treilea adanceste conflictul dintre domnitor si cei trei boieri. Figura lui Stefan se contureaza treptat printr-o acumulare succesiva de trasaturi, ridicandu-se la dimensiuni monumentale: bunatate si gingasie fata de Doamna Maria si Oana, fata de supusii devotati, asprime fata de tradatori, perspicacitate politica si o vointa de fier, atunci cand in joc se afla viitorul tarii.

Galben la fata, schiopatand, Stefan apare in sala tronului unde se afla adunati osteni, boieri,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

curteni, pentru a asista la incoronarea lui Bogdan-voda de catre batranul voievod. stefan rosteste un discurs prin care face o trecere in revista a principalelor evenimente din indelungata sa domnie, reprezentand in acelasi timp si o expresie a politicii tarii pe care a slujit-o cu credinta.

De o mare forta artistica, momentul inscaunarii lui Bogdan este urmare a unor acumulari conflictuale (contradictia dintre vointa domnitorului stefan si uneltirile celor trei boieri; contrastul dintre vointa lui stefan de a nu muri inainte de a lasa in maini sigure viitorul tarii si inrautatirea sanatatii sale) care scot in evidenta un conflict cu dublu aspect, politic si psihologic.

Discursul sau devine un autentic testament istoric lasat urmasilor: "Tineti minte cuvintele lui stefan, care v-a fost baci pana la adanci batraneti ... ca Moldova n-a fost a stramosilor mei, n-a fost a mea si nu este a voastra, ci a urmasilor vostri si a urmasilor urmasilor vostri in veacul vecilor". Cu un ultim efort, ca inviat din morti, stefan iese si rade capetele uzurpatorilor; este ultimul lui act de dreptate in numele iubirii de patrie, inainte de a muri: "S-a implinit legea!"- spune coborand treptele si aruncind sabia care si-a "implinit menirea ca si mine!" .

Dramatismul acestui moment, care constituie si punctul culminant al actiunii este accentuat prin folosirea unor procedee specifice oratoriei: exclamatii, interogatii, enumeratii plasate in structuri sintactice simetrice (interogatie - afirmatie) si cadentate.

Tensiunea scenei inscaunarii este sporita de suprapunerea caracterului dramatic al faptelor si sentimentelor personajelor cu violenta fenomenelor naturii, tehnica specifica romantismului. Fulgere, tunete, trasnete si o ploaie torentiala insotesc relatarea anumitor fapte sau exprimarea starilor sufletesti. Faptele sunt luate din cronici, unde, cu naivitatea lor caracteristica scriitorii vechi notau secetele, navala lacustelor, o serie de lucruri considerate nefiresti puse pe seama divinitatii ca semne prevestitoare.

Actiunea celui de-al IV-lea act reliefeaza doua momente dramatice distincte, corespunzatoare celor doua profiluri (politic si psihologic) caracteristice personalitatii voievodului moldovean: extraordinara tarie morala, prin care-si domina suferinta fizica, si intransigenta fata de sine si de dusmani.

Momentul in care stefan cel Mare este ars cu fierul rosu, ca si acela in care muribund fiind, actioneaza astfel incat "sa se implineasca legea", trecand prin paharnicul Ulea "ca printr-un aluat ce se dospeste", nasc sentimentul sublimului, adica acea stare sufleteasca in care admiratia pentru forta interioara a personajului se imbrina cu teama, frica, groaza semanata in randul uneltitorilor.. Apus de soare este o drama in care se contureaza artistic chipul unui personaj consacrat istoric. El constituie figura emblematica a idealurilor de libertate si dreptate ale unui neam.

Nazuinta romantica, de a polariza intreaga atentie asupra unui erou exceptional, explica motivul pentru care celelalte personaje ale dramei sunt, cu mici exceptii, simple elemente de decor. Ele au rolul de a constitui fundalul pe care este proiectat profilul marelui domnitor. Nuanțand o opinie a lui Caragiale, care vorbea despre o arta picturala in drama lui Delavrancea, putem spune ca, in Apus

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

de soare scriitorul foloseste tehnica basoreliefului, care in artele plastice consta in reliefarea unei figuri fata de un fundal cu care, de altfel, face corp comun.

-Caracterizarea personajului principal-

Caracterizarii personajului principal prin propriile actiuni, fapte si vorbe, dramaturgul adauga si caracterizarea prin intermediul celorlalte personaje (Ulea il numeste "soiman", "vultur"; Petru Rares ii spune "zmeu", altii - "slavitul", "sfantul") - tehnici specifice genului dramatic.

Delavrancea pastreaza acelasi cadru unic al cetatii de scaun a Sucevei pentru principalele momente de infruntare si confruntare dramatica a eroilor.

Maretia legendara a domnitorului moldovean l-a determinat pe Delavrancea sa-i conceapa portretul si sa-i evoce timpul in termenii unei dimensiuni baladesti, nu departe de limita fabulosului.

Evocarea faptelor sale de arme nu este cu nimic mai prejos decat evocarea victoriilor eroilor folclorici in lupta cu intruchiparile raului. Dar voievodul este mai batran si bolnav, isi simte sfarsitul aproape, si de aceea o anumita febrilitate, cenzurata de o lucida constiinta patriotica, pune stapanire pe tot ce intreprinde.

stefan este o energie care nu vrea sa piara. Nu moartea il sperie pe domnitor, ci ideea ca autoritatea domneasca s-ar putea prabusi o data cu disparitia sa fizica. Meritul dramaturgului consta in modul de intelegere a fenomenului istoric al vremii si, in faptul de a-si fi inzestrat eroul cu aceasta perceptie. Vointa lui este lege si cine i se impotriveste cade.

Romanticul Delavrancea a stiut cu un simt artistic deosebit sa zugraveasca cu egala forta pe batran si pe voievod, pe om si pe erou, in persoana lui stefan cel Mare.

Ca om, stefan nu e lipsit de obisnuitele pacate: are copii nelegitimi, pe Oana si pe Rares. Pentru ca cei doi se iubesc, tatal cauta sa impiedice incestul, il trimite pe Rares la mama sa pentru a afla adevarul iar fata de Oana foloseste un siretlic de om batran si bolnav, prefacandu-se ca aiureaza, comunicandu-i in acest mod adevarul. Tot ca om, stefan trece prin torturi crancene, dar nu-si pierde aureola legendara pentru ca cere sa nu fie imobilizat in timpul amputarii piciorului.

Personajul principal este mereu in centrul atentiei, chiar si atunci cand nu se afla in scena, prin comentariul celorlalte personaje, toate secundare, create pentru a intregi figura monumentala a domnitorului.

-Limbaj. Stil.-

Din punct de vedere al mijloacelor de expresie Apus de Soare este o capodopera oratorica. Repetarea lui "si" sugereaza navala impetuoasa a unei anumite sonoritati.

Epitetul caracterizator risipeste ecoul. Retorismul este dublat de indicatiile scenice amplificand atmosfera. Culoarea istorica este realizata prin intermediul unei atmosfere arhaicizate prin credinte mistice, practici magice, superstitii, semne prevestitoare ale unor evenimente funeste si grave - nu

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

prin limbaj. Este vorba de realizarea unui "realism istoric" infatisand mentalitatea arhaica a oamenilor trecutului; misticismul si superstitia fiind vazute ca o treapta necesara in evolutia umanitatii.

Drama impresioneaza prin plasticitatea limbii si a stilului cu elemente cronicaresti, prin puterea de evocare lirica a scriitorului intr-un fel de liturghie patriotica, intru nimic scenica, dar sugestiva.

Apus de soare este piesa cea mai insemnata a trilogiei din care face parte, inscriindu-se ca o realizare importanta in randul dramelor istorice, inaugurate de B.P. Hasdeu (Razvan si Vidra) si V. Alecsandri (Despot-Voda).